

Helsingin kaupunki
Ympäristökeskus

Helsingin vieraslajilinjaus

Tavoitteet ja toimenpiteet haitallisten vieraslajien
torjumiseksi vuosina 2015–2019

Sisällys

1 Johdanto.....	3
2 Vieraslajitoiminnan tausta.....	4
2.1 Käsitteet.....	4
2.2 Lainsäädäntö ja kansallinen vieraslajitoiminta	4
2.3 Vieraslajien haittavaikutukset	7
3 Nykytilanne Helsingissä.....	10
3.1 Helsingin erityispiirteet.....	10
3.2 Esimerkkejä haitallisista vieraseläimistä.....	11
3.3 Esimerkkejä haitallisista vieraskasvilajeista	13
3.4 Esimerkkejä haitallisista vesiympäristön vieraslajeista	14
3.5 Helsingissä haitallisten vieraslajien määrittely.....	16
3.6 Tähänastiset kokemukset torjunnasta Helsingissä	18
4 Helsingin vieraslajilinjaus.....	20
4.1 Lähtökohdat	20
4.2 Tavoitteet.....	21
4.3 Toimenpiteet	22
4.4 Toimeenpano	26
4.5 Vieraslajilinjauksen toteutuksen seuranta.....	26
4.6 Resurssitarpeet.....	27
Lähteet.....	28
Työryhmä ja kommentoijat.....	30

Liite 1. Luettelo Helsingissä haitallisista vieraslajeista

1 Johdanto

Vieraslajit ovat tahattoman tai tietoisien ihmistoiminnan kautta levinneitä eliölajeja, kuten puutarhakasveja, riistaeläimiä, vesieliöitä tai nilviäisiä. Osa vieraslajeista on haitattomia ja satunnaisia vierailijoita, mutta vallatessaan alkuperäislajiston elintilaa tai aiheuttaessaan terveydellisiä, taloudellisia tai sosiaalisia haittoja muuttuu vieraslaji haitalliseksi. Vieraslajit ovat globaalisti toiseksi suurin uhka luonnon monimuotoisuudelle (Kansallinen vieraslajistrategia 2012). Maailmanlaajuisesti vieraslajien aiheuttamat haitat ja niiden torjunta alentavat maailman bruttokansantuotetta jopa 2-3 % (Kansallinen vieraslajistrategia 2012). Lisäksi ilmastomuutokseen kytkeytyvän keskilämpötilojen nousun ennakoidaan edesauttavan lajien leviämistä uusille alueille ja voimistavan vieraslajien haittavaikutuksia (Hellmann ym. 2008).

Haitalliset vieraslajit ja niiden torjunta aiheuttavat nyt ja tulevaisuudessa merkittäviä kustannuksia kaupungin ylläpidossa. Vieraslajien torjunnassa ennaltaehkäisy on sekä kustannustehokkaampaa että ympäristöystävällisempää kuin jo syntyneiden haittojen korjaaminen ja lajien torjunta niiden jo vakiinnuttua Suomeen.

Haitallisten vieraslajien torjunta on kirjattu useisiin Helsingin kaupungin luonnon tilan edistämisen ohjelmiin. Tässä linjauksessa tavoitteena on tarttua vieraslajiongelman sekä torjunnan,

tiedotuksen että ennaltaehkäisyn kautta. Helsingin vieraslajilinjauksen tavoitteena on rajoittaa haitallisten vieraseläinten ja -kasvien aiheuttamia haittoja ja riskejä Helsingin luonnolle, ihmisten hyvinvoinnille sekä elinkeinoille, ja näin ehkäistä vieraslajien leviämistä myös muualle Suomeen. Tavoitteena on toimia mahdollisimman varhaisessa vaiheessa haitallisten vieraslajien torjumiseksi sekä luoda edellytykset Helsingissä jo asemansa vakiinnuttaneiden vieraslajien poistotoimenpiteille. Myös tiedonvälityksen ja yhteistyön lisääminen haitallisten vieraslajien torjunnassa on keskeinen osa Helsingin vieraslajilinjausta. Linjauksen toteutumisen edistämiseksi Helsingin kaupungissa organisoidutaan vieraslajien torjuntaan ja määritetään vastuutahot toteuttamaan linjauksen toimenpiteitä.

Ympäristölautakunta hyväksyi linjauksen 14.4.2015.

2 Vieraslajitoiminnan tausta

2.1 Käsitteet

Kansallisen vieraslajistrategian (2012) mukaan Suomessa on noin tuhat vieraslajia, joista haitallisiksi on määritetty 157. Strategiassa määritellään tulokas- ja vieraslajikäsitteet seuraavasti:

Oiva esimerkki tulokaslajista on Suomeen reilun sadan vuoden aikana kotiutunut, täällä lisääntyvä ja lajina rauhoitettu siili. Ei-haitallinen vieraskasvi on yleinen pihasaunio, joka kasvaa rinnan alkuperäislajien kanssa risteytymättä ja häiritsemättä niiden kasvua. Tarkkailtava tai paikallisesti haitallinen vieraslaji Helsingissä on esimerkiksi puistoissa ja pihalla yleisesti käytetty pilvikirsikka, joka tuottaa siementaimia myös viljelyalueiden ulkopuolelle. Rotta on Helsingissä haitallinen vieraslaji, jota torjutaan aktiivisesti. Helsingissä ja koko maassa erityisen haitallinen vieraslaji on jättiputki, joka luontoon karattuaan aiheuttaa terveydellisiä, taloudellisia, sosiaalisia sekä ekologisikiakin haittoja.

2.2 Lainsäädäntö ja kansallinen vieraslajitoiminta

EU-asetus haitallisista vieraslajeista astui voimaan 1. tammikuuta 2015. Asetuksella pyritään estämään uusien haitallisten vieraslajien leviäminen EU-alueelle ja ehkäisemään jo tavattujen lajien haitallisia vaikutuksia luonnolle, yhteiskunnalle ja taloudelle. Vuonna 2015

valmistuu lista haitallisimmista vieraslajeista, joiden maahantuonti, myynti, kasvatusta, käyttö ja levittäminen EU-alueella kielletään, ja kiellon noudattamista tullaan valvomaan mm. rajatar-kastuksilla ja seurantajärjestelmillä. Luettelon valmistelu kuuluu Euroopan komissiolle. Ilmas-tonmuutoksen jatkuessa sekä matkailun ja kansainvälisen kaupan lisääntyessä tähänastiset kansalliset toimenpiteet eivät ole riittäneet haittojen ehkäisyyn, joten tarvitaan yhdenmu-kaisia toimenpiteitä Euroopan alueelle (Vieras-lajiportaali 2014).

Kansallisen vieraslajistrategian kantavana aja-tuksena on ehkäistä haitallisten vieraslajien aiheuttamia haittoja Suomen luonnolle, luon-nonvarojen kestäväälle hyödyntämiselle, elin-keinoille sekä yhteiskunnan ja ihmisten hyvin-voinnille. Kansallisessa vieraslajistrategiassa on asetettu kunnille vastuuta haitallisten vieras-lajien torjunnassa seuraavilla tehtäväalueilla: uhkien ja riskien arviointi ja ennaltaehkäise-minen, varhaista havaitsemista tai hävittämistä koskevat toimenpiteet sekä jo Suomeen levin-neiden ja asettuneiden vieraslajien leviämisen estäminen ja jatkuvat toimenpiteet.

Osana Kansallisen vieraslajistrategian toteutusta luotiin Vieraslajiportaali www.vieraslajit.fi. Por-taalissa esitellään haitallisten ja tarkkailtavien vieraslajien tuntomerkkejä, haittavaikutuksia, leviämistapoja ja torjuntaohjeita. Vieraslajipor-taali kerää myös kansalaisten vieraslajihavain-toja koko maasta.

Tulokaslajilla tarkoitetaan Suomeen itse levittäytyneitä eliölajeja. Osa tulokaslajeista on sellaisia, joiden levinneisyysalue on lähialueilta luontaisesti laajenemassa. Näiden leviämistä saattavat edesauttaa lämpöoloiltaan suotuisat ajanjaksot ja sopivat tuulet. Tulokaslajeja ei käsitellä vieraslajilinjauksessa.

Vieraslajit ovat lajeja, jotka ovat levinneet luontaiselta levinneisyysalueeltaan uudelle alueelle ihmisen mukana joko tahattomasti tai tarkoituksella. Vieraslaji on ihmisen myötävaikutuksella ylittänyt luontaiset leviämisesteet kuten mantereen, meren tai vuoriston. Yleensä vieraslajit sopeutuvat huonosti uuteen elinympäristöönsä ja häviävät nopeasti.

Tarkkailtavalla tai paikallisesti haitallisella vieraslajilla tarkoitetaan lajia, joka on

1. Suomen rajojen ulkopuolella haitalliseksi todettu vieraslaji, jonka todennäköisyys saapua Suomeen on suuri, tai
2. Suomessa (paikallisesti) esiintyvä vieraslaji, joka olosuhteiden muuttuessa voi muuttua haitalliseksi.

Osa vieraslajeista sopeutuu uuteen elinympäristöönsä. Jotkin vieraslajeista menestyvät erityisen hyvin, ja voivat aiheuttaa vakavaa vahinkoa alkuperäislajeille, ekosysteemeille, viljelykasveille, metsätaloudelle tai muille elinkeinoille. Ne voivat myös aiheuttaa huomattavaa taloudellista haittaa vaikuttamalla ihmisten, eläinten tai kasvien terveyteen tai kiinteistöjen arvoon. Haitat voivat myös olla sosiaalisia tai esteettisiä. Tällaisia selkeitä haittoja aiheuttavia vierasperäisiä lajeja kutsutaan **haitallisiksi vieraslajeiksi**.

Erityisen haitallinen

vieraslaji tarkoittaa lajia,

1. jonka ilmestyessä sen torjumiseksi toteutetaan välittömästi jo olemassa olevia, lainsäädännössä määrättyjä torjuntatoimia, tai
2. jonka kohdalla tulee ryhtyä nopeasti erityisen tehokkaisiin toimenpiteisiin sen leviämisen estämiseksi ja haittojen torjumiseksi.

Taulukko 1. Esimerkkejä haitallisten vieraslajien aiheuttamista negatiivisista taloudellisista, terveydellisistä, sosiaalisista sekä ekologisista vaikutuksista. (Lähde: Kansallinen vieraslajistrategia).

	EKOLOGISET VAIKUTUKSET	TERVEYDELLISET VAIKUTUKSET	SOSIAALISET VAIKUTUKSET	TALOUDELLISET VAIKUTUKSET
KASVIT				
Jättiputket (<i>Heracleum sp.</i>)	Tukahduttaa muun kasvillisuuden, yksipuolistaa maisemaa, pienentää monimuotoisuutta.	Vakavat palovammat, hengenhädistusoireet.	Heikentää virkistysmahdollisuuksia, alentaa kulttuurimaisemallista arvoa.	Alentaa kiinteistön/maan arvoa, torjuntakustannukset.
Kurtturuusu (<i>Rosa rugosa</i>)	Syrjäyttää alkuperäistä merenrantalajistoa ja yksipuolistaa maisemaa. Muuttaa dyynimetsien luontaista rakennetta edesauttamalla männyn taimettumista metsän reunavyöhykkeessä. Kurtturuusu kilpailee todennäköisesti pölyttäjästä alkuperäisten kasvien kanssa.	Teräväpiikkiset kasvustot vaarana lapsille.	Heikentää virkistysmahdollisuuksia vaikeuttamalla liikkumista.	Alentaa kiinteistön/maan arvoa, torjuntakustannukset.
Jättipalsami (<i>Impatiens glandulifera</i>)	Heikentää alun perin monimuotoisten puro- ja jokivarsien monimuotoisuutta. Yksivuotisen kasvin juuristo ei sido maaperää, joten ravinteiden huuhtoutuminen ja eroosio voivat lisääntyä.		Virkistysalueiden ja kulttuurimaiseman heikkeneminen.	Torjuntakustannukset
ELÄIMET				
Espanjan-siruetana (<i>Arion vulgaris</i>)	Voi risteytyä muiden etanalajien kanssa, ravinto- ja elintilakilpailu.			Satotappiot
Minkki (<i>Mustela vison</i>)	Heikentää monimuotoisuutta saalistamalla monipuolisesti ja tehokkaasti esim. vesilintuja ja sammakoita. Kilpailee saukon kanssa, estää vesikon paluun Suomeen.			Metsästyskustannukset, voi aiheuttaa haittaa kalanviljelylammikoissa.
Kaniini (<i>Oryctolagus cuniculus</i>)	Yksipuolistaa kaupungin kasvillisuutta. Mahdollisesti kilpailee rusakon kanssa.		Puistojen virkistysarvo voi heiketä.	Metsästyskustannukset, infrastruktuurin tuhoutuminen (puistoistutukset, teiden alle jyrityt tunnelit).

Vieraslajiasioiden neuvottelukunta aloitti työnsä kesäkuussa 2014 tehtävänäään edistää ja seurata kansallisen vieraslajistrategian toteutusta, ja riskien torjunta on sen erityisenä tehtävänä. Neuvottelukunnan jäsenet edustavat maa- ja metsätalouden tutkimuslaitoksia sekä ministeriöitä, valvontaviranomaisia sekä edunvalvontajärjestöjä. Helsingin kaupunkia neuvottelukunnassa edustaa ympäristönsuojelupäällikkö ympäristökeskuksesta. Neuvottelukunta mm. määrittelee vieraslajien haitallisuuden kansallisella tasolla sekä antaa suosituksia ja ohjeita. (Maa- ja metsätalousministeriö 2013).

Suomen perustuslain 20 §:ssä säädetään vastuun luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluvan kaikille. Lain mukaan julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön sekä mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä koskevaan päätöksentekoon. Luonnonsuojelulaki (1096/1996) 43 § kieltää vierasperäisen lajin levittämisen luontoon, mikäli siitä voi syntyä pysyvä kanta. Pysyvän kannan muodostumisen mekanismi on edelleen tuntematon asiantuntijoillekin, joten lain varovaisuusperiaatetta noudatettaessa riskejä ei tulisi ottaa.

Vieraslajeja koskevaa lainsäädäntöä on luonnonsuojelulain lisäksi laadittu kansallisella tasolla useille aloille: metsästyslaki (615/1993, 915/2011), kalastuslaki (286/1982, 252/1998), eläintautilaki (55/1980), laki kasvinterveyden suojelemisesta (702/2003), taimiaineistolaki (1205/1994) sekä siemenkauppalaki (728/2000). Myös metsälakia (1093/1996), lakia metsän hyönteis- ja sienituhojen torjunnasta (263/1991) sekä lakia metsänviljelyaineiston kaupasta (241/2002) voidaan soveltaa vieraslajeihin. Näiden lisäksi vieraslajeja voidaan katsoa koskevan välillisesti laki hukka-kauran torjunnasta (185/2002), eläinsuojelulaki (247/1996), maa- ja metsätalousministeriön asetus eräiden elävien eläinten sekä niiden alkioiden ja sukusolujen tuonnista (866/2008), vesilaki (264/1961), ympäristönsuojelulaki (86/2000), laki vesienhoidon järjestämisestä (1299/2004), sekä järjestyslaki (612/2003) (Kansallinen vieraslajistrategia 2012).

2.3 Vieraslajien haittavaikutukset

Vieraslajien aiheuttamat haitat luonnon monimuotoisuudelle, ekosysteemien toiminnalle ja näiden ylläpitämille ekosysteemipalveluille ovat moninaiset (taulukko 1). Vaikutukset ulottuvat geneettiseltä tasolta koko eliöyhteisöön ja lajien välisiin vuorovaikutuksiin, ja ne voivat olla suoria tai välillisiä. Ne riippuvat myös elinympäristöstä, johon vieraslaji asettuu. Ekosysteemitason vaikutukset ilmenevät usein pitkällä viiveellä, ja niitä voi olla vaikea havaita.

Vieraslajit voivat vaikuttaa monimuotoisuuden heikentymiseen saalistamalla, kilpailamalla, tauteja levittämällä, risteytymällä Suomen alkuperäisten lajien kanssa tai muuttamalla elinympäristön olosuhteita. Vieraslajien menestymisen syitä ovat usein vihollisten puuttuminen, tehokas lisääntymiskyky sekä nopeakasvuisuus. Vallatessaan uuden elinympäristön vieraslajit voivat tukahduttaa alkuperäisen lajiston vaikuttaen heikentävästi paitsi ekologiseen monimuotoisuuteen, myös virkistysmahdollisuuksiin maaston vaikeakulkuisuuden ja yksipuolistuvan maiseman seurauksena. Suomen luonnossa ei välttämättä löydy kilpailijaa vieraslajille, jolloin vieraslaji pääsee leviämään tehokkaasti muiden lajien kustannuksella. Vieraslaji voi myös risteytyä luonnossa elävän lajin kanssa vaikuttamalla negatiivisesti geneettiseen monimuotoisuuteen. Komealupiini (*Lupinus polyphyllus*) muuttaa maaperän kemiallista koostumusta niin, että perinteiset tienvarsi-, niitty- ja ketokasvit eivät enää pärjää elinympäristössään vaan häviävät lupiinin muokatesa sille sopivaa kasvupaikkaa. Niinpä haitallisten vieraslajien torjunta edesauttaa ja ylläpitää luonnon monimuotoisuutta (Rantala 2012).

Helsingissä rakennettuja viheralueita on runsaasti, ja haittaa aiheuttavat vieraat taudinaiheuttajat ja tuholaiset voivat heikentää katu- ja puistopuiden kuntoa. Puiden kaataminen ja korvaaminen on kallista, ja suurikokoisia puita on mahdotonta korvata.

Monet haitalliset vieraskasvit aiheuttavat allergioita, joten niiden leviäminen lisää terveydellisiä ja sitä kautta taloudellisia haittavaikutuksia. Esimerkiksi jättiputket voivat aiheuttaa terveydenhoitokustannuksia asukkaille ja torjuntatyötä tekeville kaupungin työntekijöille. Vieraseläimet taas voivat toimia taudinkuljettajina.

Ilmastoskenaarioiden perusteella Etelä-Suomen ilmasto tulee vastaamaan Baltian maiden ilmasto seuraavan neljänkymmenen vuoden kuluessa, mikä tulee näkymään Suomessa vieraslajikantojen lisääntymisenä, uusien vieraslajien levittäytymisenä sekä vieraslajien haittavaikutusten voimistumisena. (Heikkinen ym. 2012)

Jos vieraslaji kykenee muodostamaan uudelle alueelle lisääntymiskykyisen kannan, sen poistaminen luonnosta vaatii yleensä runsaasti resursseja jopa useiden vuosien ajan. Laajalle levinneitä vieraslajeja, kuten komealupiinia ei enää saada hävitettyä luonnosta. Myös vesiympäristöstä on usein mahdotonta saada poistettua sinne jo levinnyttä vieraslajia.

3 Nykytilanne Helsingissä

3.1 Helsingin erityispiirteet

Vilkaana satama- ja muun liikenteen kaupunkina Helsinki toimii uusien vieraslajien potentiaalisena leviämispottina muualle Suomeen, ja ihmisten lisääntynyt liikkuvuus lisää vieraslajien saapumistodennäköisyyttä. Helsinki on otollinen vieraslajien leviämialue, koska vieraslajeille on usein tarjolla paljasta maata rakentamisen seurauksena ja alueella on voimakasta ihmistoimintaa. Helsinkiin laskevan Vantaanjoen ja pienvesistöjen kautta voi myös levitä vieraslajeja Helsinkiin.

Rakentaminen vaatii runsaasti maamassojen siirtelyä erilaisin työkonein sekä varastointia, jolloin riski lajien leviämiseen on merkittävä.

Vieraslajien tehokkaassa torjunnassa haasteita aiheuttavat myös maanomistussuhteet (taulukko 2). Helsingin kaupunkialueen maapinta-alasta kaupunki omistaa 134,4 km² (63 %), jonka lisäksi Helsinki omistaa kaupunkialueen ulkopuolisia maa-alueita 59 km². Helsingin kaupunki on alueellaan merkittävin maanomistaja, joskin kaupungin maa-ala on useiden eri tahojen, mm. virastojen hallinnassa. Kaupunki vuokraa maitaan mm. taloyhtiöille pitkillä vuokrasopimuksilla. Vieraslajien leviämisen estäminen eri maanomistajien ja hallintokuntien välillä vaatii tiedonkulkua ja yhteistyötä.

Helsingin kaupungin rakennusviraston katu- ja puisto-osastolla on vastuullaan kaupunkialueella viheralueita (taulukko 3), joista suurin osa (45,7 km²) on metsiä (Yleisten alueiden rekisterin tilanne 16.1.2015). Luonnonsuojelualueita on 5,97 km². Hoitoluokittelemattomat niityt

Taulukko 2. Helsingin maanomistussuhteet (Helsingin kuntatietojärjestelmä ja kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto, sähköpostitiedustelu 8.1.2014/Veijalainen).

Omistaja	Kaupunki	Valtio	Asunto Oy:t	Yksityiset henkilöt	Kuolinpesät, yhteisöt ym	Yhteensä
Pinta-ala (km ²)	134	17	19	20	23	214
%	63	8	9	9	11	100

Taulukko 3. Helsingin rakennusviraston katu- ja puisto-osaston vastuulla olevat viheralueet.

	Metsät	Pellot	Luonnonsuojelualueet	Niityt, hoidetut	Niityt, hoitamattomat	Puistot, A-hoitoluokka	Hoitoluokittelematon maa
Km ²	45,7	3,8	6,0	2,9	2,9	9,0	1,0

ovat otollinen maaperä vieraskasvilajien leviämiseksi, ja niiton ja muun hoidon lisääminen lisää leviämisen kontrollointimahdollisuutta.

Kaupunkiviljelyn suosio on lisääntynyt Helsingissä 39 viljelypalstalla, lavoilla, säkeissä, siirtolapuutarhoissa sekä kesämaja-alueilla. Kutakin viljelypalsta-aluetta, siirtolapuutarhaa ja kesämaja-aluetta hallinnoi yhdistys, joita on yhteensä useita kymmeniä. Rakennusvirasto on laatinut ohjeita näille tahoille puutarhajätteen käsittelystä, mutta toiminta ei ole ohjeiden ja sopimusten vaatimalla tasolla, vaan koulutusta ja valvontaa tulee lisätä. Näillä alueilla erityinen haaste ovat hoitamattomat palstat ja tontit.

Helsingin saaristoalue on leveydeltään noin 20 kilometriä rannikon suuntaisena ja pituutta sillä on noin kymmenen kilometriä. Tuolla alueella saaria on noin 300 kappaletta, joiden merkittävimmät omistajat ovat valtio ja Helsingin kaupunki. Valtion saarista osa on suljettuja ja puolustusvoimien käytössä, kaupungin omistamia saaria puolestaan hallinnoivat useat hallintokunnat, merkittävimmin rakennusvirasto ja liikuntavirasto. Saarista omistavat myös yksityiset henkilöt, yritykset sekä yhteisöt.

Saarten koko vaihtelee kymmenistä hehtaareista pieniin luotoihin. Saarista osa on laajasti virkistyskäytössä, mutta noin kolmekymmentä on suojeltu osin tai kokonaan luonnonsuojelulain nojalla, jolloin niihin on mairinnouskielto lintujen pesintäaikaan. Tämä asettaa haasteita vieraslajien poistolle. Saariston vieraslajeista

suurimpana uhkana lintukannoille ovat nisäkkäistä minkki ja supikoira. Kasveista suurin uhka on kurturuusu, joka valtaa saariston uhanalaisten kasvien elintilaa (Saaristo-opas 2010).

3.2 Esimerkkejä haitallisista vieraseläimistä

Suomeen on asettunut kuusi haitallista ja neljä tarkkailtavaa tai paikallisesti haitallista maaselkärankaista eläintä (Kansallinen vieraslajistrategia 2012). Helsingissä suurinta haittaa ovat aiheuttaneet villikanit, minkki ja supikoira. Lisäksi espanjansiruetana on erittäin haitallinen vieraseläin Helsingissä.

Ensimmäiset havainnot villikaneista (*Oryctolagus cuniculus*) tehtiin 1980-luvulla Kyläsaaren ja Arabianrannan joutomailla (Leikas & Rautainen 2010), jonne kaupunkilaiset olivat ilmeisesti vapauttaneet lemmikkikanejaan. Kanipopulaatio pysyi pienenä useita vuosia, mutta on 2000-luvulla runsastunut huomattavasti, ja kani on levittäytynyt uusille asuinalueille. Kanit aiheuttavat merkittävää vahinkoa mm. viheristutuksille, jonka johdosta kanivahinkoja on ryhdytty torjumaan. Torjuntatoimien päätavoitteena on ollut kanikannan kasvun rajoittaminen, sekä maantieteellisen leviämisen hidastaminen. Kanien elinalueella on tehty ennakoivia puuvartisten kasvien, rakenteiden ja rakennusten suojauksia.

Pienpedoista minkki (*Mustela vison*) ja supikoira (*Nyctereutes procyonoides*) ovat Helsingin

gin viheralueiden vakituisia asukkaita. Helsingissä supikoiria on tavattu ensimmäisen kerran vuonna 1973 ja villiminkkejä 1900-luvun puolivälissä (Haapanen 1999). Supikoira ja minkki aiheuttavat tuhoja etenkin vesilintujen pesimäaikaan.

Ensimmäiset espanjansiruetanahavainnot (*Arión vulgaris*) Helsingistä ovat vuodelta 1994, jonka jälkeen laji on levinnyt muualle Suomeen. Espanjansiruetana on istutusten, puutarhojen ja pihojen tuholainen, ja sen ravinnoksi kelpaa-

vat lähes kaikki kasvit. Espanjansiruetana leviää ihmisen avulla muun muassa maansiirtojen ja lehtikasojen kautta ja lisääntyy munimalla useita kymmeniä munia kesän aikana.

Rottaa (*Rattus norvegicus*) esiintyy kaikkialla Helsingissä, ja se on levinnyt laajalti koko Suomeen. Rotta jyrsii data-, sähkö- ja puhelinkaa-peleita aiheuttaen taloudellista vahinkoa. Rottia torjutaan Helsingissä, mutta oletettavasti yli 100 000 yksilön rottakanta tekee kannan hävittämisestä vaikeaa.

3.3 Esimerkkejä haitallisista vieraskasvilajeista

Suomessa kasvaa satoja vieraskasveja, joista 24 on määritetty haitallisiksi ja 28 tarkkailtavaksi tai paikallisesti haitallisiksi (Kansallinen vieraslajistrategia 2012). Helsingissä esiintyvistä runsaasta tuhannesta putkilokasvilajista noin 60 % on tulokas- ja vieraslajeja (Kurtto ja Uotila 1999). Tulokaslajien johdosta Helsingin luonto on hyvin monimuotoista ja lajimäärä huomattavasti korkeampi kuin ympäröivällä maaseudulla. Suurin osa tulokas- ja vieraslajeista on satunnaisia ja haitattomia lajeja, mutta osa on voimakkaasti leviäviä vieraskasvilajeja, jotka ovat haitallisia kaupunkiluonnon monimuotoisuudelle ja yhteiskunnalle.

Vieraskasvilajit leviävät eri tavoin. Jättiputket lisääntyvät ainoastaan siemenistä. Siemeniä voi ihmisten, eläinten, tuulen ja veden mukana kulkeutua pitkiäkin matkoja. Myös jättipalsamit lisääntyvät ainoastaan siemenistä, joita kasvi sinkoaa useiden metrien etäisyydelle. Palsamin siemen pysyy itämiskykyisenä nykytiedon mukaan vuoden, jättiputken siemenpankki kestää vuosia, joten hävitetyksi arveltu kasvusto saattaa nousta maasta uudelleen vuosienkin jälkeen. Haitalliset tattaret lisääntyvät ainoastaan juurivesojen kautta, ja pienikin juuren palanen saa kasvin juurtumaan kasvupaikkaansa. Kurtturuusu leviää sekä kasvullisesti että siemenistä, ja sen torjunta on hyvin haasteellista, koska

pienestäkin maahan jääneestä juurenpalasta voi itää uutta versoaa. Kurtturuusun kiulukat kelluvat vedessä ja kulkevat näin pitkiäkin matkoja paikasta toiseen.

Asiattomasti käsitellyn puutarhajätteen mukana luontoon kulkeutuu kasvien juuria ja siemeniä, joista lajit voivat lähteä kasvuun ja levitä. Tämä on Helsingissä ja ympäryskunnissa yksi merkittävimmistä vieraslajien leviämistavoista ja ratkaisua vaativa ongelma. Puutarhajätteen oikea hävittäminen vaatii tiedottamisen lisäämistä puutarhapalstoilla ja pientaloalueilla. Maansiirrot voivat levittää siemeniä, juurivesoja ja esimerkiksi etanoita tai niiden munia paikasta toiseen, joten maata siirrettäessä tulee varmistua, että mahdollisesti vieraslajin jätteitä sisältävät maat viedään käsiteltäväksi. Myös työkoneet voivat levittää vieraslajeja, mikä on otettava huomioon kaikessa viherrakentamisessa ja ylläpidossa, kuten esimerkiksi pientareiden niitossa.

Helsingin rannoille ja saaristoon on päässyt viheristutuksista ja puutarhakarkulaisena levittäytynyt kurtturuusu eli kurtttulehtiruusu (*Rosa rugosa*), joka tehokkaasti valtaa kasvustoillaan kokonaisia hiekkarantoja. Osa hiekkarannoista ja merenrantaniityistä on luonnonsuojelulain mukaan suojeltuja luontotyyppisiä, joten kurtturuusun voidaan katsoa uhkaavan kokonaisia eliöyhteisöjä. Pahimmillaan kurtturuusun yhtenäiset ja tiheät kasvustot ovat hehtaarien laajuisia.

Haitalliset jättiputket (*Heracleum persicum*-ryhmä) on tuotu Suomeen koristekasviksi, mutta ne ovat levinneet nopeasti ja tehokkaasti puutarhojen ulkopuolelle Helsingissäkin. Jättiputki on ongelmallinen, koska se valtaa pysyvästi kotoperäisten lajien kasvualueita ja lisäksi sen kasvineste aiheuttaa ihmiselle palovamman kaltaisia ihovaurioita. Kansallisessa vieraslajistrategian toimenpideohjelmassa jättiputket on määritetty hävitettäväksi kokonaan Suomesta.

Jättipalsami (*Impatiens glandulifera*) on yksi-
vuotinen ja erittäin tehokkaasti siementensä

avulla leviävä kasvi, joka viihtyy kosteilla ja rehevillä kasvupaikoilla. Jättipalsamia esiintyy laajalti Helsingissä, ja se on vienyt elintilaa alkuperäiseltä kasvillisuudelta heikentäen lajimonimuotoisuutta.

3.4 Esimerkkejä haitallisista vesiympäristön vieraslajeista

Helsingin alueella tavataan sekä makean veden että meriympäristön haitallisia vieraslajeja. Vieraslajit painottuvat Helsingissä pääosin Suomenlahden rantavesiin. Uudet vieraslajit saapuvat Itämerelle laivojen painolastivesien

välityksellä joko itäistä reittiä Kaspianmereltä ja Mustaltamereltä tai läntistä reittiä Atlantin valtamereltä. Vesiympäristön vieraslajien leviämistä pyritään rajoittamaan laivaliikenteen kansainvälisin sopimuksin, joilla asetetaan rajoituksia laivojen painolastivesien vaihdolle. Osa vesiympäristön vieraslajeista kuten kirjolohi (*Oncorhynchus mykiss*) ja täplärapu (*Pacifastacus leniusculus*) leviää istutusten kautta.

Helsingin kaupungin ympäristökeskus on jo pitkään seurannut Helsingin edustan merialueen vieraslajitilannetta muun biologisen seurannan ohessa. Vuodesta 2008 alkaen on lisäksi otettu ranta-alueilta erillisiä näytteitä vieraslajiseurantaa varten. Ympäristökeskus tekee tiivistä yhteistyötä muiden toimijoiden kuten Suomen ympäristökeskuksen kanssa vesien vieraslajien tunnistamisessa ja seurannassa.

Vesiympäristön vieraslajit voivat aiheuttaa huomattavia kustannuksia. Merirokko (*Amphibalanus improvisus*), kaspianpolyppi (*Cordylophora caspia*) ja valesinisimpukka (*Mytilopsis leucophaeata*) voivat runsaina esiintyminä heikentää veden virtausta voimaloiden lauhdevesien purkuputkissa ja muissa rakenteissa aiheuttamalla niin kutsutun biofouling-ilmion. Fouling-eliöstö aiheuttaa ongelmia erityisesti lauhduttimen lämmönvaihtimissa mutta myös muualla voimalaitoksen merivesijärjestelmässä. Järjestelmä ottaa merestä tarvitsemansa jäähdytysveden ja siirtää jäähdytyksen jälkeen järjestelmässä lämmentyneen veden takaisin

mereen. Fouling-ongelma ilmenee myös kasvaneina pääoma- ja käyttökustannuksina sekä pumppaus-, huolto- ja korjauskustannuksina. Fouling-eliöstö lisää lämmönsiirtovastusta lämmönsiirtopinnoilla sekä materiaalien syöpymistä ja kitkapainehäviötä. Merirokko aiheuttaa ongelmia myös veneilijöille kiinnittymällä alusten pohjarakenteisiin ja muihin vedenalaisiin rakenteisiin, joista niiden poistaminen on työlästä ja aiheuttaa kustannuksia.

Helsingin edustalla tavataan säännöllisesti koukkuvesikirppua (*Cercopagis pengoi*), joka runsaana esiintyessään takertuu kalanpyydyksiin ja saattaa siten heikentää kalasaalismääriä. Vierasperäisiin kasviplanktonlajeihin liittyvä pääasiallinen huolenaihe on myrkyllisten leväkukintojen lisääntyminen ja näiden mahdolliset haittavaikutukset ihmiseen ja Itämeren eliöstöön. Potentiaalisesti myrkyllinen panssariimaleviin kuuluva sydänkärkipiikkilevä (*Prorocentrum minimum*) havaittiin Helsingin edustan vesillä ensimmäisen kerran vuonna 1993, jonka jälkeen lajia on ajoittain esiintynyt runsaana.

Liejuputkimatoja (*Marenzelleria sp.*, kolme lajia) havaittiin ensimmäisen kerran vuonna 1993, jonka jälkeen ne ovat runsaasti lisääntyneet Helsingin edustalla. Helsingin kaupungin ympäristökeskus tarkkailee liejuputkimatojen määriä säännöllisesti pohjaeläinseurannan yhteydessä.

Helsingin vesissä esiintyy haitalliseksi luokiteltuja vieraskalalajeja kuten hopearuutana (*Carassius gibelio*) ja mustatäplätokko (*Neogobius melanostomus*). Mustatäplätokko on runsastunut voimakkaasti Helsingin edustan vesissä, ja se voi heikentää alkuperäisten kalalajien kantoja ravinto- ja elintilakilpailun seurauksena. Hopearuutana voi muodostaa uhan paikallisille lajeille risteytymisen kautta sekä ylläpitämällä vesistöjen rehevöitymiskehitystä massaesiintymillään.

3.5 Helsingissä haitallisten vieraslajien määrittely

Tiiviin maankäytön ja erikoispiirteidensä takia Helsingissä esiintyy vieraslajeja erilaisella esiintymisfrekvenssillä verrattuna muuhun Suomeen. Tästä johtuen Helsingin vieraslajilinjauksessa määritellään omat paikallisesti haitalliset vieraslajit, ja Helsingin luokittelu perustuu tällä hetkellä saatavilla olevaan tietoon eri lajeista sekä niiden haitallisuudesta ja levinneisyydestä Helsingissä. Listausta tarkistetaan muuttuvan tilanteen mukaan, viimeistään tämän linjauksen toimintakauden lopussa. Lajilistaus on Helsingin vieraslajilinjauksen liitteenä.

Erittäin haitalliset vieraslajit Helsingissä

Lajit, jotka jo esiintyvät Helsingissä ja aiheuttavat monenlaista haittaa. Haitta on sellainen, että torjumiseen tulee ryhtyä tai torjuntatyötä jatketaan tehostetusti. Jokaiselle lajille laaditaan torjuntasuunnitelma.

Haitalliset vieraslajit Helsingissä

Lajit, jotka esiintyvät Helsingissä ja jotka aiheuttavat haittaa. Helsingissä haitallisten vieraslajien torjuntatoimet keskitetään arvokkaille luontokohteille sekä pienille esiintymäaloille (varhainen hävittäminen). Ryhmä jaetaan neljään alaryhmään:

- a. Haitalliset vesiympäristön lajit Helsingissä. Lajien leviämistä seurataan ja leviämistä pyritään estämään.
- b. Helsingissä haitallinen laji, leviämisvaara ilmeinen mutta ongelmat paikallisia. Torjuntatyötä on jo tehty osalle lajeista.
- c. Hyvin laajalle levinnyt laji Helsingissä, torjunta vaikeaa. Lajin istuttaminen julkisille alueille kielletään. Torjuntatoimet keskitetään arvokkaille luontokohteille ja tärkeimpiin leviämislähteisiin kuten purojen varsiin.
- d. Lajin levinneisyystiedot puuttuvat, torjuntatarve Helsingissä epävarmaa ja tarvitaan lisätietoa levinneisyydestä ennen torjuntatoimiin ryhtymistä.

Tarkkailtavat vieraslajit Helsingissä

Tarkkailtaviin vieraslajien osalta seurataan lajien leviämistä ja vaikutuksia. Torjuntatoimenpiteitä toteutetaan tarvittaessa arvokkailla erityiskohteilla. Mikäli laji osoittautuu haitalliseksi, on tarpeen kohdistaa torjuntatoimenpiteet nopeasti lajin poistamiseksi ja muuttaa lajin haitallisuusstatus. Ryhmä jaetaan kolmeen alaryhmään:

- a. Vesiympäristön tarkkailtavat vieraslajit. Tarkkaillaan leviämistä.
- b. Esiintyy Helsingissä, ei todettu haittaa toistaiseksi. Lajin leviämistä tarkkaillaan.

- c. Ei tarpeeksi tietoa lajin haitallisuudesta ja levinneisyydestä, tarvitaan jatkoselvityksiä.

Vieraslajin asettumisen ja laajamittaisen leviämisen välillä on joskus pitkä viive. Tällä hetkellä kurissa pysyvät lajit voivat myöhemmin muodostua vakavaksi haitaksi. Lisäksi etukäteen on miltei mahdotonta ennustaa, miten olosuhteet muuttuvat ja mitkä lajit niissä pärjäävät. Niinpä tarkkailtaviin lajien lista on lähinnä esimerkinomainen ja kertoo jatkuvan seurannan tarpeellisuudesta.

3.6 Tähänastiset kokemukset torjunnasta Helsingissä

Erilaisia vieraslajeihin kohdistuvia torjuntatoimia on määritelty luonnonsuojelualueiden hoitotoimenpiteissä, joiden toteuttamisesta vastaa Helsingin kaupungin rakennusvirasto. Rakennusvirasto on julkaissut Helsingin kaupunkikasviopas – Helsingin kasvisuunnittelun työkalupakin (2010), jonka avulla Helsingin rakennettujen viheralueiden kasvien käytön linjausta toteutetaan käytännössä. Työkalupakki sisältää listauksen haitallisten ja tarkkailtavien vieraskasvien istutussuosituksista Helsingissä. Rakennusvirastossa on myös tehty vuonna 2011 Helsingin vieraslajeja koskevia vieraslajikortteja. Lajikortit sisältävät muun muassa lajikuvauksen ja lajin torjuntamenetelmät, ja ne ovat apuna käytännön torjuntatyötä tekeville.

Vieraslahjavainoja on kartoitettu ja rekisteröity satunnaisesti metsänhoitosuunnitelmia tehtäessä Helsingin omistamilla metsäalueilla. Vuonna 2013 toteutetun Metso-kartoituksen osana inventoitiin myös uhanalaiset kasvit, harvalukuiset ja vaateliaat lajit sekä vieraslajit (Helsingin kaupungin ympäristökeskus 2014).

Rakennusvirasto on tehnyt vieraslajien käytännön torjuntatyötä arvokkailla luontokohteilla Helsingissä. Liikuntavirasto on torjunut haitallisia vieraslajeja liikuntaviraston hallinnoimilla alueilla, erityisesti saaristossa. Rakennusvirasto on torjunut jättiputkea siitä lähtien, kun se todettiin haitalliseksi. Ensimmäisiä torjuntakohteita ovat olleet päiväkotien ja koulujen

pihojen lähistöt sekä bussipysäkkien reuna-alueet eli sellaiset paikat, missä ihmiset voivat vahingossa joutua kosketuksiin jättiputken kanssa. Lisäksi luonnonsuojelualueiden hoito- ja käyttösuunnitelmien mukaisia vieraskasvien poistotyötä tehdään eri alueilla osana ns. kasvillisuuden hoitotyötä.

Helsingin kaupungin rakennusvirasto järjestää vuosittain vieraslajien torjuntatalkoita ja osallistuu asukasyhdistysten ja järjestöjen vieraskasvitalkoisiin tarjoamalla neuvonta-apua ja työnojoitoapua (virkatyönä), talkoisiin tarvittavia välineitä (esimerkiksi hanskoja ja jätesäkkejä) sekä kasvijätteen poiskuljetusta ja hävittämistä, joka on yleensä suurin menoerä talkoissa. Erityisesti kurturuusun poistamiseksi on järjestetty kitkentätalkoita arvokkailla luontokohteilla. Vastaavanlaisia talkoita on järjestetty myös jättipalsamin kasvupaikoilla.

Eläinten torjuntakustannuksia syntyvillä villikanien, minkin sekä supikoiran pyynnistä. Kanikantaa rajoitetaan lain sallimilla menetelmillä. Kanien määrää saatiin vuosien 2008–2010 aikana vähennettyä kaikkiaan 6 000 yksilöä. Viimeisimmät havainnot antavat viitteitä siitä, ettei kanien määrä Helsingissä ole enää kasvanut, mutta sen sijaan laji on onnistunut levittäytymään uusille alueille. Rakennusvirasto on julkaissut vuonna 2010 Helsingin villikaneista raportin Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta (Leikas (toim.) & Rautiainen 2010). Helsingissä minkkiä ja supikoiraa torjutaan Viikin-Vanhankaupunginlahden luonnonsuojelualueella, Harakan saaren luonnonsuojelualueilla sekä Östersundomin lintuvesien alueilla tehtävillä pienpetojen poistopyynnillä.

4 Helsingin vieraslajilinjaus

Visio

Haitallisten vieraslajien leviämistä on rajoitettu, uusien lajien asettuminen on estetty ja vieraslajeista aiheutuvat haitat on minimoitu.

4.1 Lähtökohdat

Helsingin vieraslajilinjauksen lähtökohtana on Suomen Kansallinen vieraslajistrategia, ja tavoitteena on sen mukaisesti haitallisten vieraslajien esiintymisen ja leviämisen rajoittaminen sekä uusien lajien varhainen torjunta. Helsingin kaupungin vieraslajilinjaus täsmentää Kansallisen vieraslajistrategian asettamia tavoitteita, ja siinä sovitaan kaupungin virastojen välisestä työnjaosta ja yhteistyöstä.

Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikassa (kaupunginvaltuusto 26.9.2012) pitkän aikavälin tavoitteena on säilyttää Helsingin monimuotoinen kaupunkiluonto erityispiirteineen osana eheytyntä kaupunkirakennetta. Lyhemmän aikavälin

tavoitteena on mm. vakiintuneiden luontotyyppien ja eliölaajien säilyttäminen.

Vieraslajilinjaus toteuttaa omalta osaltaan myös Helsingin kaupunginhallituksen 8.2.2010 hyväksymän Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaamisen toimintaohjelman 2008-2017 (LUMO-ohjelma) tavoitetta nro 5. Sen mukaan Helsingin vakiintunut lajisto ja geeniaines turvataan. Siihen tähtäävään toimenpiteen 5.6. mukaan Helsingille laaditaan vieraslajistrategia, jonka toimenpiteillä ehkäistään luonnon monimuotoisuudelle haitallisten tulokaslajien leviäminen eri elinympäristöissä. Haitallisten vieraslajien torjuminen on kirjattu myös Helsingin kaupungin luonnonhoidon linjaukseen.

4.2 Tavoitteet

Helsingin vieraslajilinjauksella on viisi keskeistä tavoitetta, joiden toteuttamiseksi on määritetty toimenpiteitä.

Tavoite 1

Helsingin kaupunki on organisoitunut vieraslajien torjuntaan.

Tavoite 2

Helsingillä on ajantasainen ja aktiivisesti käytetty paikkatietopohjainen vieraslajitietokanta.

Tavoite 3

Haitallisten vieraslajien torjunta tapahtuu suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti ja laajasti osallistaen.

Tavoite 4

Helsingillä on päivitettävä riskinarviointijärjestelmä ja varautumissuunnitelmat uusien haitallisten vieraslajien varalta.

Tavoite 5

Tietoisuuden lisääntyminen vieraslajien aiheuttamista haitoista näkyy vieraslajien vähentymisenä.

Helsingin vieraslajilinjaus ei koske

1. eläintautien torjuntaan liittyviä menettelyjä (määritelty EU:n ja kansallisen eläintautilainsäädännön kautta)
2. eksoottisia eläintauteja, eläimistä ihmisiin tarttuvia tauteja
3. kalanviljelyä
4. geneettisesti muunneltuja organismeja
5. maatalouden tauteja
6. hyönteisiä
7. tulokaslajeja, kuten merimetsoa tai villisikaa

4.3 Toimenpiteet

Toimenpiteille on määritelty toteutuksen vastuuvirastot ja toimenpiteiden menestyksekkään onnistumisen kannalta keskeiset yhteistyötahot. Sidosryhmiin luetaan mukaan esimerkiksi yliopistot, tutkimuslaitokset, järjestöt, seurakunnat ja yritykset.

Tavoite 1

Helsingin kaupunki on organisoitunut vieraslajien torjuntaan.

TOIMENPIDE 1.1.

NIMETÄÄN VIERASLAJIRYHMÄ JA YHDYSHENKILÖ

Helsingin vieraslajilinjauksen edistämiseksi nimetään kaupungin vieraslajiryhmä, jota vetää vieraslajiyhdyshenkilö. Ryhmän ja yhdyshenkilön tehtäviin kuuluu kansallisen ja kansainvälisen tilanteen seuraminen, kaupungin vieraslajilinjauksen toteutumisen seuraaminen ja toimenpiteiden kehittäminen sekä ajankohtaisista asioista tiedottaminen. Kaupungin eri virastojen asiantuntijoiden kasvi-, eläin- ja vesityöryhmät vastaavat vieraslajilinjauksen toteuttamisesta ja toimenpiteiden kehittämisestä. Työryhmille nimetään ryhmävastaavat, jotka osallistuvat kaupungin vieraslajiryhmän toimintaan.

Vastuu: Ymk, HKR (työryhmät)

Yhteistyötahot: HSY, Liv, Kv, Satama, Stara, sidosryhmät

Aikataulu: 2015

Tavoite 2

Helsingillä on ajantasainen ja aktiivisesti käytetty paikkatietopohjainen vieraslajitietokanta.

TOIMENPIDE 2.1.

PERUSTETAAN VIERASLAJITIEKANTA

Suunnitellaan ja perustetaan paikkatietopohjainen vieraslajitietokanta lajien ja niiden levinneisyyden seurantaan sekä torjunnan suunnitteluun ja torjuntatoimenpiteiden kirjaamiseen. Ympäristökeskus kokoaa kaupungin eri virastojen ja myös valtion vieraslajeihin liittyviä aineistoja lajien esiintymisestä ja tehdyistä torjuntatoimenpiteistä. Lisäksi järjestelmään voidaan tallentaa asukkaiden ja järjestöjen lähettämiä tietoja. Käyttökoulutusta järjestetään kaikille vieraslajien parissa työskenteleville eri virastojen työntekijöille.

Vastuu: Ymk (koordinointi), HKR, Stara, Liv

Yhteistyötahot: Kv, Satama

Aikataulu: 2015–2016

TOIMENPIDE 2.2.

YLLÄPIDETÄÄN VIERASLAJITIEKANTAA

Helsingin vieraslajitietokantaa pidetään ajan tasalla päivittämällä sitä aktiivisesti. Tietokantaan talletetaan tietoa 1) lajien esiintymistä, 2) torjuntatoimenpiteistä ja 3) torjuntatoimenpiteiden aiheuttamista muutoksista esiintymiin. Vieraslajitietokantaa käytetään limittäin kansallisen vieraslajiportaalin kanssa tehden tarvittavat tiedonsiirrot ajantasaisen kansallisen seurannan ja päätöksenteon turvaamiseksi. Vieraslajien seuranta toteutetaan kaupungin luonto- ja viheraluesuunnitelun ja hoidon ja luonnonsuojelualueiden suunnittelun ja hoidon yhteydessä.

Vastuu: Ymk (koordinointi), HKR, Stara

Yhteistyötahot: Liv, Kv, Opev, Nk, sidosryhmät, urakoitsijat

Aikataulu: 2016–2019

TOIMENPIDE 2.3.

ANALYSOIDAAN VIERASLAJIHAVAINTOJEN AVULLA VIERASLAJIEN LEVIÄMISTÄ

Tietokannan avulla saadaan kuva Helsingin kaupungin vieraslajitilanteesta. Paikkatietomenetelmien avulla voidaan analysoida vieraslajien esiintymistä ja leviämistä esimerkiksi suhteessa uhanalaisiin luontotyyppeihin, luonnonsuojelualueisiin ja muihin erityiskohteisiin. Levinneisyysmallien avulla voidaan suunnitella ja priorisoida torjuntatoimenpiteitä pitkäjänteisesti.

Vastuu: Ymk

Yhteistyötahot: HKR, Liv

Aikataulu: 2016–2019

Tavoite 3

Haitallisten vieraslajien torjunta tapahtuu suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti ja laajasti osallistaen.

TOIMENPIDE 3.1.

SUUNNITELMALLINEN YHTEISTOIMINTA

Torjuntatoimenpiteet suunnitellaan huolellisesti ja toteutus tehdään pitkäjänteisesti tuloksia samalla seuraten. Suunnittelua tehdään pääasiassa rakennusviraston aluesuunnittelun, liikuntaviraston ulkoilu- ja liikunta-alueiden suunnittelun ja ympäristökeskuksen luonnonsuojelualueiden suunnittelun yhteydessä. Naapurikunnat ja sidosryhmät osallistetaan suunnitteluun.

Vastuu: HKR (koordinointi), Liv, Ymk

Yhteistyötahot: Stara, sidosryhmät

Aikataulu: 2015–2019

TOIMENPIDE 3.2.

TORJUNTATOIMENPITEET PRIORISOIDAAN ARVOKKAILLE LUONTOKOhteille

Laaditaan lista alueista, joissa vieraslajien torjuntatyö on ensisijaista. Kohdistetaan torjuntatoimet näille luonnon kannalta arvokkaimmille alueille ja niiden välittömässä läheisyydessä oleville suoja-alueille.

Vastuu: Ymk

Yhteistyötahot: HKR, Stara, sidosryhmät

Aikataulu: 2015–2019

TOIMENPIDE 3.3.

LAADITAAN LAJIKOHTAISET TORJUNTAOHJEET

Laaditaan torjuntaohjeet haitallisille vieraslajeille (lajilista liitteenä), ja torjunta kohdistetaan ensisijaisesti erittäin haitallisten vieraslajien esiintymille. Toimenpiteet vaihtelevat lajien hävittämisestä kannan säätelyyn riippuen vieraslajin aiheuttamasta haitallisuudesta. Torjuntatoimenpiteitä toistetaan vuosittain järjestelmällisesti niin kauan, että esiintymä saadaan hävitettyä alueelta.

Vastuu: HKR (kasvit, eläimet), Ymk (vesieliöt)

Yhteistyötahot: Liv, Helen Oy, Satama, sidosryhmät

Aikataulu: 2015–2019

**TOIMENPIDE 3.4.
TEHOSTETAAN ERITTÄIN HAITALLISTEN VIERASLAJIEN
TORJUNTAA**

Erittäin haitallisten jättiputkien, minkin, supikoiran ja villikanin torjuntaa tehostetaan ammattityönä. Kansallisen vieraslajistrategian mukaisesti kaikki jättiputket poistetaan kasvupaikasta riippumatta. Myös espanjansiruetaanaa torjutaan ja sen levinneisyyttä tutkitaan.

Vastuu: HKR
Yhteistyötahot: Stara, Ymk, Liv, Kv, Satama, Helen Oy
Aikataulu: 2015–2019

**TOIMENPIDE 3.5.
HAITALLISIA VIERASKASVEJA EI ISTUTETA EIKÄ KYLVE-
TÄ HELSINKIIN**

Kaupungin omistamille ja hallinnoimille viheralueille ja tonteille ei istuteta, kylvetä eikä muutoin levitetä haitallisia vieraslajeja. Helsingin kaupunkikasviopasta päivitetään linjauksen mukaisesti. Kiinteistöviraston vuokrasopimusehtoihin lisätään kieltö haitallisten vieraskasvien käytöstä.

Vastuu: HKR, Kv, Liv, Stara
Yhteistyötahot: Ymk, Ksv
Aikataulu: 2015–2019

Tavoite 4

**Helsingillä on päivitettävä riskinarvioin-
tijärjestelmä ja varautumissuunnitelmat
uusien haitallisten vieraslajien varalta.**

**TOIMENPIDE 4.1.
SEURATAAN VIERASLAJITILANNETTA SUOMESSA JA
LÄHIALUEILLA**

Seurataan haitallisiin vieraslajeihin liittyviä tutkimus-
tuloksia kotimaassa ja Suomen lähialueilla. Arvioidaan
haitallisten vieraslajien mahdollisia leviämissuuntia ja
haittavaikutuksia.

Vastuu: Ymk
Yhteistyötahot: HKR, Stara, Satama, sidosryhmät
Aikataulu: 2016–2019

**TOIMENPIDE 4.2.
LAADITAAN LAJIKOHTAISET VARAUTUMISSUUNNITEL-
MAT**

Tutkimus- ja seurantatietojen avulla laaditaan mah-
dollisille uusille vieraslajeille varautumissuunnitelmia
riittävän varhaisen torjunnan suunnittelun ja päätök-
senteon turvaamiseksi. Kasvi-, eläin- ja vesityöryh-
mät arvioivat vieraslajien haitallisuutta Helsingin kau-
pungille ja tekevät tarvittaessa täydennysehdotuksia
lajilistoihin ja toimintaohjeisiin vieraslajiryhmä käsi-
teltäväksi. Uusiin haitallisiin vieraslajeihin reagoidaan
nopeasti ja tehokkaasti, ja ne pyritään hävittämään
ennen niiden pysyvää asettumista ja leviämistä.

Vastuu: Ymk (koordinointi)
Yhteistyötahot: HKR, Stara, Liv, Satama, Helen Oy, si-
dosryhmät
Aikataulu: 2016–2019

Tavoite 5

Tietoisuuden lisääntyminen vierasrajien aiheuttamista haitoista näkyy vierasrajien vähentymisenä.

TOIMENPIDE 5.1.

KANNUSTETAAN ASUKKAITA VAPAAEHTOISEEN VIERASRAJAJEN TORJUNTAAN

Kaupunki kannustaa asukkaita, asukasjärjestöjä, kouluja ja yrityksiä vapaaehtoiseen vierasrajien torjuntaan. Talkootyötä lisätään erityisesti jättipalsamin ja kurturuusun torjunnassa. Kaupunki järjestää talkoisiin lajikohtaista neuvontaa, työnohjauksen, työvälineet ja jätehuollon. Talkoista tiedotetaan tehokkaasti. Torjuntatoimenpiteet kirjataan kaupungin vierasrajatietokantaan.

Vastuu: HKR

Yhteistyötahot: Ymk, Nk, Opev, Liv, sidosryhmät

Aikataulu: 2015–2019

TOIMENPIDE 5.2.

KEHITETÄÄN VIERASRAJAJÄTTEEN VASTAANOTTOA JA KULJETUSTA

Helsingin seudun ympäristöpalvelut (HSY) tehostaa vieraskasvijätteen vastaanottoa ja kuljetuksia mahdollisimman riskittömällä ja asukkaille edullisella tavalla. Lajitteluohjeita tarkistetaan tarpeen mukaan. Helsingin kaupunki neuvoo ja kannustaa asukkaita huolehtimaan puutarhajätteen oikeanlaisesta hävittämisestä. Kasvijätteen lisäksi espanjansiruetanan leviämisen estäminen otetaan huomioon puutarhajätteen hävittämisessä ja neuvonnassa.

Vastuu: HSY

Yhteistyötahot: HKR, Ymk

Aikataulu: 2015–2019

TOIMENPIDE 5.3.

PARANNETAAN VIERASRAJIOSAAMISTA KOULUTTAMALLA

Käytännön torjuntatyötä tekeville järjestetään koulutustilaisuuksia, joissa käsitellään muun muassa haitallisten vierasrajien tuntomerkkejä, vierasrajietokannan ylläpitämistä ja hyviä torjuntamenetelmiä. Myös työvälineiden puhdistukseen on kiinnitettävä huomiota, jotta vierasrajat eivät pääse leviämään tahattomasti esimerkiksi maansiirtokoneiden tai jalkineiden mukana.

Vastuu: HKR, Ymk, HSY, Stara, Liv

Yhteistyötahot: Kv, sidosryhmät

Aikataulu: 2015–2019

TOIMENPIDE 5.4.

PARANNETAAN VIERASRAJAJÄTTEEN LIITTYVÄÄ TIEDONKULKUA

Helsingin kaupunki huolehtii vierasrajajätteen liittyvästä tiedonkulusta sekä eri virastojen välillä että sidosryhmille ja asukkaille. Kaupunki päivittää internetsivuja sekä järjestää tiedotuskampanjoita, neuvontaa ja seminaareja. Helsingin kaupunkikasvioppaan toimitaohjeista tiedotetaan laajasti. Kaupunkiviljelijöille, siirtolapuutarhoille ja kaupunginosayhdistyksille annetaan tietoa vierasrajajätteen haitoista ja torjuntamenetelmistä infotilaisuuksissa ja esitteiden avulla.

Vastuu: Ymk, HKR, Liv, HSY, Stara

Yhteistyötahot: sidosryhmät

Aikataulu: 2015–2019

4.4 Toimeenpano

Linjauksen toteutusta koordinoi Helsingin kaupungin ympäristökeskus, ja toteutusvastuu on pääosin kaupungin virastoilla. Myös muut sidosryhmät pyritään osallistamaan toimenpiteiden toteutukseen. Vieraslajilinjauksen toimenpiteiden toteuttamista suositellaan myös muille maanomistajille Helsingissä. Vieraslajilinjaus kattaa viisivuotiskauden 2015–2019, jonka jälkeen linjaus päivitetään.

Vieraslajiyhdyshenkilö koordinoi vieraslajilinjauksen toteutumista, ja kasvi- ja eläin-, ja vesityöryhmät kehittävät vieraslajien ehkäisyyn ja torjuntaan liittyviä toimenpiteitä ja toimintaohjeita.

Rakennusvirasto tekee torjuntaohjeet, jossa linjataan jokaisen haitallisen vieraslajin osalta sopivin torjuntatapa. Torjunta voi olla mekaanista tai kemiallista, ja torjuntamenetelmän valintaan vaikuttaa torjuttava laji ja esimerkiksi sen sijainti, esiintymän koko sekä leviämistapa. Kemiallisten torjunta-aineiden käyttö aiheuttaa usein ympäristönsuojelullisia ongelmia ja terveysriskejä ihmisille. Vesistöjen lähettyvillä ei käytetä kemiallisia torjunta-aineita, esimerkiksi glyfosaattia, vaan torjunta on tehtävä mekaanisesti. Torjunta-aineet kehittyvät jatkuvasti, ja keskeistä vieraslajien tehokkaan torjunnan kannalta onkin seurata uusiin torjuntamenetelmiin liittyviä tutkimuksia sekä seurata tehtyjen torjuntatoimien onnistumista.

Ensisijaisesti pyritään estämään vieraslajien leviäminen uusille alueille, mikä on kustannustehokkainta. Haasteita asettavat liikkuvat eläimet, kuten kani, supikoira, minkki ja espanjansiruetana. Torjuntaa ei voida organisoida maanomistajapohjaisesti, vaan tarvitaan suunnitelmallista kaupunkirajat ylittävää yhteistyötä.

Helsingin kaupungin omaisuuden hoito vaatii vieraslajien torjunnan organisointia linjauksen asettamien tavoitteiden mukaisesti. Keskeistä haitallisten vieraslajien torjunnan onnistumiseksi on työn jatkuvuus niin monta vuotta kuin lajia alueella esiintyy. Tehokas torjunnan aloittaminen menee hukkaan, jos torjunta lopetetaan ennen koko siemenpankin häviämistä tai juuriston elinvoimaisuuden tukahduttamista.

Kaupungin tekemän vieraslajitorjunnan lisäksi Helsingin vieraslajitilanteeseen voidaan vaikuttaa lisäämällä tiedotusta ja koulutusta vieraslajien haitoista ja torjuntamahdollisuuksista. Tiedonkulkua lisätään kaupungin ja asukkaiden välillä, ja asukkaiden mahdollisuuksia osallistua vieraslajien torjuntaan parannetaan.

4.5 Vieraslajilinjauksen toteutuksen seuranta

Vieraslajiryhmä ja kasvi-, eläin- ja vesiryhmät vastaavat vieraslajilinjauksen toteutuksen seurannasta. Ryhmät myös huolehtivat vieraslajilinjauksen päivittämisestä. Vieraslajilinjauksen

toteutumisen seurannasta raportoidaan vuosittain ympäristölautakunnalle.

Vieraslajilinjauksen toteutumisen seuranta edellyttää torjuntatoimien dokumentointia, ja paikkatietopohjainen tietokanta toimii vieraslajitilanteen seurantajärjestelmänä. Tietokantaa päivitetään uusien torjuntatoimien ja esiintymän koon muutosten myötä. Tällöin on helpoa seurata torjuntamenetelmien tehokkuutta, torjuntaan kulunutta aikaa ja kustannuksia, ja Helsingin vieraslajitilanteen kehittymistä erityisesti kasvien osalta.

Alueet, joilla vieraslajeja on esiintynyt, pyritään palauttamaan mahdollisimman hyvin ennalleen, ja vieraslajien uudelleen leviäminen estetään.

4.6 Resurssitarpeet

Vieraslajit aiheuttavat kaupungille kustannuksia, joista osa olisi vältettävissä asianmukaisella lajien torjunnalla sekä nopealla reagoinnilla mahdollisiin uusiin lajeihin. Mahdollisimman varhaisessa vaiheessa aloitettu suunnitelmallinen, pitkäjänteinen alueellinen torjunta voi vähentää merkittävästi haitallisia vaikutuksia tulevaisuudessa ja myös niiden aiheuttamia kustannuksia. Oikea-aikaisella ja ajoissa aloitetulla torjunnalla turvataan kaupungin omaisuuden arvo ja kontrolloidaan vieraslajien aiheuttamia taloudellisia, terveydellisiä, sosiaalisia ja ekologisia haittoja.

Helsingin vieraslajilinjauksen tavoitteiden saavuttaminen ja toimenpiteiden toteuttaminen vaatii pitkäjänteistä eri virastojen yhteistyön edistämistä ja taloudellisia resursseja. Helsingin kaupungin vieraslajilinjauksen onnistuneeksi toteuttamiseksi erityisesti ympäristökeskus ja rakennusvirasto tarvitsevat lisäresursseja ja hankesuunnittelua. Sähköisen vieraslajitietokannan perustaminen, koulutus ja tiedotus vaativat lisäresursseja perustamisvaiheessa noin kolmen henkilötyökuukauden verran. Tietokannan myötä torjuntajärjestelmän suunnittelu, toteutus ja seuranta tehostuvat ja Helsingin haitallisia vieraslajeja saadaan nykytilannetta paremmin hallintaan kustannustehokkaasti. Myös lajikohtaisten torjuntaohjeiden laatiminen vaatii runsaasti resursseja. Nykyistä laajempi haitallisten vieraslajien torjunta vaatii myös lisäresursseja. Määräaikaisen vieraslajikoordinaattorin viran perustaminen Helsingin kaupungille johtaisi vieraslajien torjunnan tehokkaaseen käynnistämiseen ja parhaimpaan tulokseen haitallisten vieraslajien torjunnassa.

Lähteet

Haapanen, E. (1999). Menneisyyden Helsingin eläimet. Pääkaupungin nisäkkäät, matelijat ja sammakkoeläimet arkistolähteissä vuosina 1850–1980. Helsingin kaupungin ympäristökeskuksen julkaisuja 4/1999.

Heikkinen, R., J. Pöyry, S. Fronzek & N. Leikola (2012). Ilmastonmuutos ja vieraslajien leviäminen Suomeen. Tutkimustiedon synteesi ja suurilmastollinen vertailu. Suomen ympäristö 7/2012.

Hellmann, J.J., J.E. Byers, B.G. Bierwagen & J.S. Dukes (2008). Five potential consequences of climate change for invasive species. *Conservation Biology* 22: 534–543.

Helsingin kaupunkikasviopas (2010). Helsingin kasvisuunnittelun työkalupakki. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010:12/ Katu- ja puisto-osasto. <http://www.hel.fi/hel2/hkr/julkaisut/ohjeet/kaupunkikasviopas.pdf>

Helsingin kaupungin luonnonhoidon linjaus (2011). Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2011:14. http://www.hel.fi/static/hkr/julkaisut/2011/luonnonhoito_web.pdf

Helsingin kaupungin ympäristökeskus (2014). Selvitys eräiden Helsingin kaupungin omistamien metsäalueiden luonnon monimuotoisuudesta.

Vuoden 2013 inventoinnin loppuraportti. 3.3.2014.

Helsingin kaupungin ympäristöpolitiikka. Kaupunginvaltuusto 26.9.2012. Helsingin kaupunki.

Helsingin kuntatietojärjestelmä ja kiinteistöviraston kaupunkimittausosasto. Sähköpostitiedustelu 8.1.2014 Veijalainen/Kiinteistövirasto)

Helsingin luonnon monimuotoisuuden turvaaminen (2010). Toimintaohjelma 2008–2017. Helsingin kaupungin ympäristökeskus.

Kansallinen vieraslajistrategia (2012). Maa- ja metsätalousministeriö. 126 s.

Kurtto, A. & P. Uotila (1999). Kaupunkien kasvitö muutosten kourissa. *Luonnon tutkija* 5. 103. vsk.

Leikas, P. (toim.) & A. Rautiainen (2010). Kanit Helsingissä ja kanivahinkojen torjunta. Helsingin kaupungin rakennusviraston julkaisut 2010: 6 / Katu- ja puisto-osasto. 67 s.

Maa- ja metsätalousministeriö (2013). Laaja-alainen neuvottelukunta vieraslajien riskien torjuntaan. http://www.mmm.fi/fi/index/etusivu/tiedotteet/130531_vieraslajineuvottelukunta.html, viitattu 13.2.2015.

Rantala, L. (2012). Vieraskasvilajien torjunta ylläpitää monimuotoisuutta Turussa. Teoksessa Klemola, H. (toim). Kaupunkiniityt – Elinvoimaa elävästä perinnöstä. 59-64. Varsinais-Suomen ELY-keskus.

Saaristo-opas (2010) Helsingin kaupungin liikuntavirasto. 84 s. http://www.hel.fi/hel2/Helsinginseutu/liitteet/Saaristo_opas.pdf

Vieraslajiportaali (2014). EU torjuu haitallisia vieraslajeja - EU:n asetus haitallisista vieraslajeista hyväksytty. <http://www.vieraslajit.fi/content/eu-torjuu-haitallisia-vieraslajeja-eun-asetus-haitallisista-vieraslajeista-hyv%C3%A4ksytty>, viitattu 2.1.2015.

Vieraslajilinjauksen tekemiseen osallistuivat:

Airola Hannu, liikuntavirasto
Elijoki Sanna, ympäristökeskus
Heikkonen Kaarina, ympäristökeskus
Hällfors Heidi, ympäristökeskus
Jaakkola Maria, kaupunkisuunnitteluvirasto
Kippo-Edlund Päivi, ympäristökeskus
Koskikallio Vesa, rakennusvirasto
Laakso Jouko, Stara
Nummi Elina, rakennusvirasto
Pajanen Kaisa, ympäristökeskus
Pakarinen Raimo, ympäristökeskus
Partanen Riitta, rakennusvirasto
Pääkkönen Jari-Pekka, ympäristökeskus
Rantanen Aino, Helsingin Satama
Rantanen Leena, Helsingin Energia
Rautiainen Antti, Stara
Räsänen Marjut, ympäristökeskus
Salojärvi Niina, ympäristökeskus (toim.)
Seitapuro Hanna, ympäristökeskus
Tegel Satu, rakennusvirasto
Terho Minna, rakennusvirasto
Tikkanen Tiina, rakennusvirasto
Ylikotila Tuuli, rakennusvirasto

Vieraslajilinjaus verkossa: www.hel.fi/static/ymk/lumo/helsingin-vieraslajilinjaus-2015-2019.pdf

Liite 1. Luettelo Helsingissä haitallisista vieraslajeista

3/11/2015

LAJI-RYHMÄ	LAJI	TIETEELLINEN NIMI	LUOKKA KANSALLISESSA VIERASLAJISTRATEGIASSA	EI ISTUTETA HELSINKIIN *	EU:N VIERASLAJI-LISTALLA **
1. Erittäin haitalliset vieraslajit					
Lajit, jotka jo esiintyvät Helsingissä, ja aiheuttavat monenlaista haittaa. Haitta on sellainen, että torjuntaan tulee ryhtyä tai jatkaa torjuntatyötä tehostetusti. Jokaiselle lajille laaditaan torjuntasuunnitelma.					
Kasvit	armenianjättiputki	<i>Heracleum sosnowskyi</i>	erittäin haitallinen	x	x
	kaukasianjättiputki	<i>Heracleum mantegazzianum</i>	erittäin haitallinen	x	x
	kurtulehtiruusu	<i>Rosa rugosa</i> , yksinkertaiskukkainen perusmuoto	erittäin haitallinen	x	
	persianjättiputki	<i>Heracleum persicum</i>	erittäin haitallinen	x	x
Eläimet	espanjansiruetana	<i>Arion vulgaris</i>	erittäin haitallinen		
	minkki	<i>Mustela vison</i>	erittäin haitallinen		
	villikani	<i>Oryctolagus cuniculus</i>	haitallinen		
2. Haitalliset vieraslajit					
Lajit, jotka esiintyvät jo Helsingissä ja aiheuttavat haittaa.					
2 a. Haitalliset vesiympäristön lajit Helsingissä. Lajien leviämistä seurataan ja leviämistä pyritään estämään.					
Vesien lajit	hopearuutana	<i>Carassius gibelio</i>	haitallinen		
	kanadanvesirutto	<i>Elodea canadensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	x
	kaspianpolyyyppi	<i>Cordylophora caspia</i>	haitallinen		
	koukkuvesikirppu	<i>Cercopagis pengoi</i>	haitallinen		
	liejuputkimadot	<i>Marenzelleria sp.</i>	haitallinen		
	merirokko	<i>Amphibalanus improvisus</i>	haitallinen		
	mustatäplätokko	<i>Neogobius melanostomus</i>	haitallinen		
	täplärapu	<i>Pacifastacus leniusculus</i>	haitallinen		
valesinisimpukka	<i>Mytilopsis leucophaeata</i>	haitallinen			

* Helsingin kaupunkikasvioppaan ohjeen mukaan lajia ei enää saa istuttaa yleisille alueille, päivitys lajilistaan tehty 23.4.2013

** Euroopan Unionin vieraslajiasetuksen ensimmäisen alustavan listan mukaan

LAJI- RYHMÄ	LAJI	TIETEELLINEN NIMI	LUOKKA KANSALLISESSA VIERASLAJISTRATEGIASSA	EI ISTUTETA HELSINKIIN *	EU:N VIERASLAJI- LISTALLA **
2 b. Helsingissä haitallinen laji, leviämisaara ilmeinen, mutta ongelmat paikallisia. Torjuntatyötä on jo tehty osalle lajeista.					
Kasvit	etelänruttojuuri	<i>Petasites hybridus</i>	haitallinen	x	
	hamppuvillakko	<i>Senecio cannabifolius</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	hörtstätatar	<i>Fallopia x bohemica</i>	haitallinen	x	
	japaninruttojuuri	<i>Petasites japonicus ssp. giganteus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	japanintatar	<i>Fallopia japonica</i>	haitallinen	x	x
	jättitatar	<i>Fallopia sachalinensis</i>	haitallinen	x	x
	keltamajavankaali	<i>Lysichiton americanus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	x
	rehuvuohenherne	<i>Galega orientalis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	rikkapalsami	<i>Impatiens parviflora</i>	haitallinen		
	viitapihlaja-angervo	<i>Sorbaria sorbifolia</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
Eläimet	rotta	<i>Rattus norvegicus</i>	haitallinen		
	supikoira	<i>Nyctereutes procyonoides</i>	haitallinen		
2 c. Hyvin laajalle levinnyt laji Helsingissä, torjunta vaikeaa. Lajin istuttaminen julkisille alueille kielletään. Torjuntatoinimet keskitetään arvokkaille luontoalueille ja tärkeimpiin leviämislähteisiin, esimerkiksi purojen varsiin.					
Kasvit	idänpensaskanukka	<i>Cornus alba ssp. alba</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	isotuomipihlaja	<i>Amelanchier spicata</i>	haitallinen	x	
	jättipalsami	<i>Impatiens glandulifera</i>	haitallinen	x	
	kanadanpiisku	<i>Solidago canadensis</i>	haitallinen	x	
	karhunköynnökset	<i>Calystegia sepium</i>	haitallinen	x	
	komealupiini	<i>Lupinus polyphyllus</i>	haitallinen	x	
	paimenmatara	<i>Galium album</i>	haitallinen		

LAJI- RYHMÄ	LAJI	TIETEELLINEN NIMI	LUOKKA KANSALLISESSA VIERASLAJISTRATEGIASSA	EI ISTUTETA HELSINKIIN *	EU:N VIERASLAJI- LISTALLA **
Kasvit	pajuasteri	<i>Aster x salignus</i>	haitallinen	x	
	piennarmatarata	<i>G x pomeranicum</i>	haitallinen		
	rikkanenätti	<i>Rorippa sylvestris</i>	haitallinen		
	tertuselja	<i>Sambucus racemosa</i>	haitallinen	x	
2 d. Lajin levinneisyystiedot puuttuvat. Torjuntatarve epävarma ja tarvitaan lisätietoa lajin levinneisyydestä ennen torjuntatoimiin ryhtymistä.					
Kasvit	amerikanhorsma	<i>Epilobium adenocaulon</i>	haitallinen		
	isopiisku	<i>Solidago gigantea</i>	haitallinen	x	
	isosorsimo	<i>Glyceria maxima</i>	haitallinen	x	
	korkeapiisku	<i>Solidago altissima</i>	haitallinen	x	
	lännenpalsami	<i>Impatiens capensis</i>	haitallinen		
	vaalea-amerikan- horsma	<i>Epilobium ciliatum</i>	haitallinen		
Eläimet	juurikasankeroinen	<i>Heterodera schachtii</i>	haitallinen		
	keltajuovaetana	<i>Arion fasciatus</i>	haitallinen		
	taimietana	<i>Lehmannia valentiana</i>	haitallinen		
3. Tarkkailtavat vieraslajit					
Tarkkailtavien vieraslajien osalta seurataan lajien leviämistä ja vaikutuksia. Torjuntatoimenpiteitä toteutetaan tarvittaessa arvokkailla erityiskohteilla. Mikäli laji osoittautuu haitalliseksi, on tarpeen kohdistaa torjuntatoimenpiteet nopeasti lajin poistamiseksi ja muuttaa lajin haitallisuusstatus.					
3 a. Vesiympäristön tarkkailtavat vieraslajit. Tarkkaillaan leviämistä.					
Vesien lajit	ankeriaan uimarakoloinen	<i>Anguillicola crassus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	hentokarvalehti	<i>Ceratophyllum submersum</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	karppi	<i>Cyprinus carpio</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	kirjolohi	<i>Oncorhynchus mykiss</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		

LAJI- RYHMÄ	LAJI	TIETEELLINEN NIMI	LUOKKA KANSALLISESSA VIERASLAJISTRATEGIASSA	EI ISTUTETA HELSINKIIN *	EU:N VIERASLAJI- LISTALLA **
	kyttyrälohi	<i>Oncorhynchus gorboscha</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	liejutaskurapu	<i>Rhithropanopeus harrisi</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	peledsiika	<i>Coregonus peled</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	tiikerikatka	<i>Gammarus tigrinus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	vaeltajasimpukka	<i>Dreissena polymorpha</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	villasaksirapu	<i>Eriocheir sinensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
3 b. Esiintyy Helsingissä, ei todettu haittaa toistaiseksi. Lajin leviämistä tarkkaillaan.					
Kasvit	jättituija	<i>Thuja plicata</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	lammikki	<i>Nymphoides peltata</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	lännenpensaska- nukka	<i>Cornus alba ssp. stolonifera</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	”pajuangervot”	<i>Spiraea spp. Sektio Spiraria</i>			
	palsamipihta	<i>Abies balsamea</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	pilvikirsikka	<i>Prunus pensylvanica</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	rohtoraunioyrtti	<i>Symphytum var. officinale ja var. bohemicum</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	ruotsinraunioyrtti	<i>Symphytum x uplandicum</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	siperianpihta	<i>Abies sibirica</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		

LAJI- RYHMÄ	LAJI	TIETEELLINEN NIMI	LUOKKA KANSALLISESSA VIERASLAJISTRATEGIASSA	EI ISTUTETA HELSINKIIN *	EU:N VIERASLAJI- LISTALLA **
	vuorivaahtera	<i>Acer pseudoplatanus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
3 c. Ei tarpeeksi tietoa lajin haitallisuudesta ja levinneisyydestä, tarvitaan jatkoselvityksiä.					
Kasvit	alaskanlupiini	<i>Lupinus nootkanensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen	x	
	albertanvehnä	<i>Leymus innovatus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	hietakattara	<i>Bromus sterilis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	kanadankoiransilmä	<i>Conyza canadensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	kananhirssi	<i>Echinochloa crus-galli</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	marunatuoksukki	<i>Ambrosia artemisiifolia</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		x
	peltopuna-alpi	<i>Anagallis arvensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	rikkapuntarpää	<i>Alopecurus myosuroides</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	sinipantaheinä	<i>Setaria pumila</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	viherpantaheinä	<i>Setaria viridis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	viherrevonhätä	<i>Amaranthus retroflexus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
Eläimet	kanadanhanhi	<i>Branta canadensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		x
	piisami	<i>Ondatra zibethicus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	valkohäntäpeura	<i>Odocoileus virginianu</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		

LAJI- RYHMÄ	LAJI	TIETEELLINEN NIMI	LUOKKA KANSALLISESSA VIERASLAJISTRATEGIASSA	EI ISTUTETA HELSINKIIN *	EU:N VIERASLAJI- LISTALLA **
Ei esiinny Helsingissä (mutta mukana Kansallisen vieraslajistrategian listauksessa)					
Vesien lajit	kiehkuravesirutto	<i>Elodea nuttallii</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	merikankampama- neetti	<i>Mnemiopsis leidyi</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	amerikkalainen kääpiöraju	<i>Orconectes limosus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	harmaanieriä	<i>Salvelinus namaycush</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	kapeasaksiraju	<i>Astacus leptodactylus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	kuparisorsa	<i>Oxyura jamaicensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	marmoriraju	<i>Procambarus sp.</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	puronieriä	<i>Salvelinus fontinalis</i>	haitallinen		
	putkikuonotokko	<i>Proterorhinus marmoratus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	rohmutokko	<i>Perccottus glenii</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	simpukka	<i>Dreissena bugensis</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	simpukka	<i>Corbicula fluminea</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	siperiankatka	<i>Gmelinoides fasciatus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
	äyriäinen	<i>Dikerogammarus villosus</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen		
äyriäinen	<i>Pontogammarus robustoides</i>	tarkkailtava/paikallisesti haitallinen			

Kuvat

Kansikuva: kurturuusu, Kaarina Heikkonen

Sivu 9: lupiini (komealupiini), Kaarina Heikkonen

Sivu 12: espanjansiruetana, Juha Ahvenainen / Vastavalo.fi

Sivu 14: jättipalsami, Kaarina Heikkonen

Sivu 17: hopearuutana, Jussi Pennanen

Sivu 19: kurturuusun kiulukoiden keräystä, Kaarina Heikkonen

Sivu 20: jättiputken lehtiä, Kaarina Heikkonen

© Ympäristökeskus 2015

Taitto: Marjo Kosonen

Paino: Kopioniini Oy 10/2015

